

Tolnai vármegye

Központi

Járás

ALSÓNANA

(kor) jegyzőség

Közigazgatási tájékoztató lap

ALSÓNANA

nagy (kor) község közérdekű viszonyairól.

I. A község általános leírása.

A) A község történeti leírása.

1. A község keletkezésére, fejlődésére, esetleg elpusztulására és újra felépülésére vonatkozó adatok. A község a múltban melyik vármegyéhez tartozott és onnan mikor kebeleztetett át? Volt-e és mi a korábbi vagy történeti neve, hivatalos nevén kívül más használatos neve, esetleg mi a nemzetiségi neve? Település esetén kik és honnan jöttek a községbe?

A község eredetileg soros település volt, s így a községet Páonánának hívják. Néma - mama sokszor hivatalos nevén Alsónána. Az első soros település 1742-ben települt meg. A németek a korból jöttek ide 1790 táján s pedig bealudt. A többiek a szomszéd német községekből húzódtak be lassanként. A németek szaporaságával, magyellal vengalmával ki sorította a sorokból, kiknek német államiokan fogynak.

Yorneretlen.

2. Területváltozások, határrész (puszta) átcsatolások; községegysítés, beolvadás vagy kiválás történt-e 1871. óta, mikor és mily körülmények között? (A vonatkozó hivatalos adatok, rendelet száma, közlendők.)

Vann a község határában egy dűlő, mely Páonánához, s dűlőben építkezési s temetői helyet lehet találni, de a falutól semmi sem tud felvilágosítást nyújtani, hogy néha feljegyzés nem található.

Urbéres község.

Köztudomás szerint minő elpusztult falvak feküdtek egykor a község határában. (Rendszerint a dűlő-névek vagy a községbe olvadt puszták neve alapján.)

Yorneretlen.

3. A község jellege 1848 előtt a telekkönyvi-és urbéri adatok szerint (város, mezőváros, szabad vagy urbéres község stb.)

Önálló volt.

4. A község jellege 1871. után. E tekintetben voltak-e szervezeti változások (átalakulás, visszafejlődés).

Koros.

5. Anyakönyvi szervezeti változások. A község melyik területhez tartozott, mikor történt a változás és mily rendelet alapján (az anyakönyvi feljegyzések szerint).

6. Vannak-e a község életében és szervezetében eredeti és különös (máshol nem található) intézmények, emlékeztető események, leletek? (a köztudomás vagy monografiák szerint).

B) A község földrajzi leírása.

1. A község (falu) és határának fekvése a szomszéd falvaknak és távolságuknak megjelölésével).

A község határa síkság, dombos vagy hegyes vidék, erdős vidék-e?

A község magaslatai és vizei (folyó, patakok, tavak, nagyobb mocsarak).

2. A község területének nagysága:

Művelési ágak szerint:

A község Tolna vármegyében, délkeleti részén fekszik, közvetlenül a Sárköz határos hegyvidék felől völgyben. A határa dombos, legmagasabb hegye a Móraúj felé eső Büntös hegy 240 m.

A völgyben kis csorvály seregledes. Móraúj 5 km, Vándor 3,75 km, Balácska 4,25 km. Távolságra fekszik.

..... 2233 ..... kat. hold (birtokívek adatai alapján).
 ..... 1659 k. hold szántó, ... 92 k. hold rét (kaszáló),
 ..... 239 k. hold szőlő (beültetett), ... 120 k. hold legelő,
 ..... 25 k. hold erdő, ... k. hold nádas, ... 124 k. hold terméketlen (út, szikla, homok, mocsár; kőbánya), s belterület = ház, udvar.

3. Tartoznak-e a községhez öndílló puszták vagy havasok (külön kataszteri részlet alatt felvett területek) és mi a nevük?

Vannak-e a község határával össze nem függő határrészek, hol, mely név alatt és mekkora a területük?

4. Vannak-e a békekötés folytán elszakított részek és ideiglenesen a község hatósága alá helyezett idegen határrészek, melyik községből valók és milyen területűek (kataszteri, esetleg más adatok alapján)?

Nem.

Nincsenek.

Nincsenek.

A község vázlatos térképe csatolva ..... db
 nincs csatolva.

C) A község népességi viszonyai.

1. Mennyi a község lakossága?

A lakosság megoszlása, vallás szerint:

nemzetiség szerint:

..... 1456 ..... lélek.
 ..... 10 r. kath., ... 100 g. kat., ... 50 ref.,
 ..... 1296 ág. h. ev., ... izr., ... egyéb
 ..... 18 magyar, ... 1338 német, ... tót,
 ..... rutén, ... oláh, ... horvát,
 ..... 100 egyéb.

2. A lakosság elhelyezkedése általánosságban, (belterületen, tanyákon vagy felváltva; lélekszám szerint megjelölve).

Vannak-e népesebb lakott helyek, telepek; a falutól milyen távol és mennyi a lélekszámuk?

3. A népesség zömének foglalkozása (földművelés, ipar, bányászat, földművelési vagy ipari napszám-kereset stb.).

4. Hány ház és hány lakásrész van a községben a házadózási adatok szerint, külön feltüntetve az egyes pusztákat, különálló vagy odaosztott területeket.

A községben levő állami és más középületek.

Belterületen lakik 1456 av 3 km. távolságra fekszik kis tanyákon 25 lélek, a 4 km. távolságra fekvő tanyákon 11 lélek lakik.

Földművelő 2/3-ad részben, 1/3-ad részben földművelés nélküli.

315 ház a Belterületen 694 lakással, Tanyákon 3 ház 8 lakással, tanyákon 5 ház 6 lakással.

Állami iroda nincs. Van községkara, I - II egy-
 ről lakással; ev. lelkes s gör. hel. lelkes lakás,
 gör. hel. s ág. h. ev. iskolák tartozó lakással, ev. s
 gör. hel. templom s térszentkeret.

II. A község szervezete, beosztása és közérdekü viszonyai.

A) Községi szervezet.

1. Elöljárók.

(Nem névszerint töltendő ki.)

Bíró. Törvény- (másod-) bíró. 4 esküdt,

(tanácsbeli). Pénztárnok. Közgyám

7-11 jegyző,   segédjegyző,   orvos

       állatorvos,   irodai alkalmazott,

       pénztári alkalmazott,   egyéb alkalmazott (utbiztos stb.)

Napidíjas irodai alkalmazottak:

Szegődményes alkalmazottak:

2 kisbíró (küldönc), 1 bába,

       éjjeli őr és   gazdasági alkalmazott.

A jegyzőség székhelye és távolsága:

Székhely helyben km.

2. A községi képviselőtestület létszáma:

10 virilista, 10 választott tag, 2-2 pótag

Községi képviselő-választókerületek száma, elnevezése, hány tagot választ.

A község 1 választókerületet alkot.

3. Meg van-e bizva a község gyámhatósági hatáskörrel. Van-e gyámpénztára?

Nincs.

B) Általános közigazgatási beosztás.

4. A vármegye székhelye és annak távolsága. (a község központjától, távolsági térkép adatai szerint járható útvonalon):

A járás székhelye és távolsága: (ugyanugy) Országgyűlési (nemzetgyűlési) választókerület székhelye és távolsága:

Törvényhatósági bizottsági választókerület székhelye és távolsága:

Szekesvárd 13 km.

Szekesvárd 13 km.

Szekesvárd 13 km.

Ménágy 5 km.

C) Rendészeti igazgatás.

5. A csendőrség és folyamőrség székhelye és távolsága:

Van-e a községnek rendőri őrszemélyzete és hány tagból áll?

Van-e a községben toloncállomás?

Fel van-e ruházva az előljárárság cselédügyi bíraskodással (1876: XIII. t.-c.; 1907: XLV. t.-c.)

Csendőrség. Bátorvölgy 8 km.

Van, 2 kistárs tag. Nincs.

Nincs.

Nincs.

6. A községi tűzoltóság szervezete:

7. Van-e a községnek jóváhagyott szabályozási terve?

Van-e járdalerakási szabályrendelete?

~~Hivatásos, önkéntes, (gyári stb.) tűzoltóság tag.~~
Kötelezett tűzoltóság.

Nincs.

Nincs.

fel-
m. belső
gye a

gy 5 km
ra fel

bró
mor

bró

er
sul.

gy
1.31
os,
er.

) Szociális igazgatás.

orvos székhelye és annak távolsága: ..... *Dacs* ..... *13.2* km.

orvos lakik a községben: ..... *Nincs* .....

iskola száma: ..... *1* .....

óvoda és annak távolsága: ..... *1* ..... km.

szegénybábák száma: ..... *1* .....

gyógyszertár hol van és milyen távol? ..... *Bátaszék* ..... *8* km.

közkórház hol van és milyen távol? ..... *Szekszárd* ..... *13* km.

nyitól vagy más jóléti intézmény? ..... *Van* ..... szegényház ..... *Nincs* .....
(gyermekmenhely telep)

szegények száma: ..... intézeti ápolásban, ... magán ápolásban.

gyermek száma? ..... *1* ..... gyermek.

van-e a község ivóvize? ..... *Jó és egészséges forrásból* .....

szennyvízvezeték van-e? ..... *Arteri kút a városrészben nincs, külső egészséges* .....

szennyvízvezeték van-e? ..... *Nincs* .....

szállók és vendéglők száma? ..... *2* korcsma, ... vendéglő, ... kávéház.

szállók, fogadó és hány? ..... *1* .....

szállókban közfürdő? ..... *Nincs* .....

van-e a község határában gyógyfürdő, nyaraló-telep és milyen távolságra? ..... *Nincs* .....

gyógyfürdővé van-e nyilvánítva? ..... *Nincs* .....

Örvénykezési beosztás.

törvényszék székhelye és távolsága: ..... *Szekszárd* ..... *13* km.

örvényhatóság székhelye és távolsága? ..... *Szekszárd* ..... *13* km.

) Pénzügyi beosztás.

penzügyigazgatóság székhelye és távolsága: ..... *Szekszárd* ..... *13* km.

szállók székhelye és távolsága: ..... *Szekszárd* ..... *13* km.

szállók szaksz, vámors, vámorségi ..... *Bátaszék* ..... *10* km.

szállók szaksz felügyelőség székhelye és ..... *Pécs* ..... *50* km.

III. Közművelődési viszonyok.

A) Közoktatásügy.

1. Hány és milyen jellegű és fokozatu népiskola van a községben, (megjelölve a tantermek és tanerők számát: állami, közs., felekezeti isk., elemi, felsőbb népisk., polgári iskola stb.)

2. Középkisiskolák vagy más szakiskolák (iparos-tanociskola, gámn., reálgimn., reál iskola stb.) Azok jellege, tantermek és a tanerők száma:

3. Óvodák jellege, száma és tanereje:
Nyári menedékház van-e?

4. Testnevelés szervezete. Levente egyesületek:

5. Kir. tanfelügyelőség székhelye és annak távolsága:

Van 3 tanteremű ág.h. ev. elemi népiskola, gör. hel. elemi népiskola, de a tanulók a gyülekezet gyongyosé -- kérs. néma miatt tanulat tekintetében nem tudnak. Van közs. gard. ismétli iskola/tanterem.

Nincs.

Nincs.

Levente egyesület van.

Sárvári úti..... 13. km.

B) Vallásügy.

6. Vannak-e a községben anyaegyházak és milyenek? Ha a község fiókegyházat alkot, hol van az anyaegyház és mily távol (bevett és elismert felekezetek szerint sorolandó fel.) A községbeli egyházak melyik püspökséghez, illetőleg egyházkerülethez tartoznak:

Izraelita anyakönyvi kerület székhelye és távolsága:

7. Van-e a községnek kegyuri joga, vagy Canonica visitation alapuló, vagy a hívők helyett átvállalt kötelezettsége és mily teherrel jár?

8. Az egyházi adózás rendszere. Felekezetek szerint: (párber és egyénenkint időről-időre kivetett adó stb.)

Milyen egyházi szervezetek vannak még a községben? (Bevett és elismert felekezetek szerint.)

9. Van-e r. kath. egyháztanács? Esetleg az egyházközség ügyeit az iskolaszék vagy a képviselőtestület intézi-e.

A ág.h. ev. egyház anyaegyház a dunántúli ev. püspökséghez tartozó Szepi Béla. A gör. hel. egyház leányegyháza a grábóczi gör. hel. plébániához, püspökség. a budai gör. hel. püspökség.

Izraelita nincs. Bátaszék 10 km.

Kegyuri joga a községnek nincs.

Párber kintessel és az egyenes adófona kintett pótdóval federi az egyház a örökségletet.

Nincs.

C) Kulturális intézmények.

10. Múzeum, könyvtár vagy hasonló intézmény?

11. Műemlék, természeti emlékszobor, honvédelmi emlékek vagy elesett hősök emléke?

12. Van-e állandó vagy időszakos színház, műkedvelő előadások stb. Mozgóképek.

Kulturális egyesületek.

13. Gazdakör, kaszinó, dalosegylet, munkás-egylet, egyéb kulturális egyesületek (névszerint felsorolva.)

Nincs.

Hősök emléket a község az ev. templom falába illesztendő márványtáblával örökíti meg.

Van pl. egyesület az ág.h. ev. hírhelyt polgári olvasópör, mintén, az evangélikusokkal. A gör. hel. vallási körökben mindenképp távol maradtunk.

IV. Forgalmi és gazdasági viszonyok és igazgatás.

A) Közlekedésügy.

Község forgalmi helyzete. Fő közlekedési szágut, megyei ut, annak elnevezése, községtől való távolsága). A község ekvő hidak, kompok, révek stb.

utí összeköttetése, fő- vagy mellék- vasúti állomása, mi az elnevezése, e, marha és egyéb rakodóhelye? Ipari úk. Közúti vasutak.

szeköttetés, a község mentén vagy távolságra, melyik folyón, hol a hajó

ósta, távirda, távbeszélő állomása?

lyik községi közlekedési utvonathoz a község?

(közútló) utak hossza?

ővezet-vámszedési joga.

A körség ar alsónánai várdorombi thsági úttal kapcsolódik a kuda-eszéki állami útból; most ipri ar alsónánai - márágyi thsági út er a komszad-bátasréki thsági úttal köti össze a körséget. Zúzóf kompok mindezenek

A Dombóvár - kajai vonal mentén van Alsónánai megálló helye.

A Rajn - Dunai hajóközlekedés a körségtől 36 km távolságra vonaton elérhető.

Pósta Várdombon. A körség most kérti postai ügynökség felállítását.

..... 2 km.

Igen. — Nem.

B) Földművelésügy.

viszonyok. Nagybirtokok (1000 hold száma és terjedelme tulajdonosok épbirtokok száma és terjedelme. (100— Kis és törpebirtokok átlagos kiterjedése. gazdasági jellege a lakosság zömének i szerint:

elési rendszer. Van-e nyomásos gaz- szervezve van-e a birtokossági tanács?

közös legelő? Hány és mily terjedelmű?

külön szervezete (legeltetési társulat)?

legelő-rendtartás?

közös erdő? Van-e szervezete?

ndnokság székhelye és annak távolsága.

hegyközség, hány és mily terjedelmű, i szerint) és melyik borvidékhez tar-

-e községi faiskola, mily terjedelmű?

-e ültetve?

Nagybirtok, főreplebirtok nincs. A kisbirtokosok tulajdonát képező volt urbíres birtokosság birtoka 183 khold. Egy kisbirtok itt átlagosan 7 khold.

mező- vagy erdőgazdaság, szőlőművelés, kertészet stb.

Van nyomásos gazdálkodás. A birtokossági ügye- ket a képr. test. látja el.

120 holdas közös legelő van ar alsónánai v. urbíres birtokosság névén, azonban legeltetési társulattal al- alakult nem hajlanoldó. Képr. testületnek van kb. 30 hold erdeje. Szabályzatuk van. Vándorönd- nokság Gheharától 13 km.

1 khold.

Igen.

7. Vízrendező és hasznosító társulat. Annak székhelye. Vannak-e vízhasználatok (malom stb. vagy más ármentesítő intézmények és milyen)?

Az illetékes kultur- vagy folyammérnökség székhelye:

Nincs.

..... km.

8. Állattenyésztési viszonyok. Állatok száma: a tenyészállatok száma,

uralkodó tenyésztési irány:

Körállatorvos székhelye és annak távolsága.

280. ló, 415 szarvasmarha,

885 sertés, 1077 juh
lovafarm, nyugati szarvasmarhánál környéki, juhoknál racha, birtésknél mangalica.
Morágy 5 km.

Ipar és kereskedelem.

9. A község állandó piaca hol van? (helyben vagy mely községben, milyen távol).

Hova gravitál a község?

Vannak-e a községben vásárok, országos, heti vásárok, hányszor és milyen (kirakó, állatvásár, stb). Kié a vásártartás joga?

Bátaszék 10 km, Szekszárd 13 km helyben nincs.

Szekszárd, Bátaszék.

Nincs.

Mérték- és hordó-hitelesítő hivatal székhelye:

Szekszárd 13 km.

10. A községbeli kereskedések száma és jellege.

5 szövetés.

Hitel és pénzüintézetek száma és alaptőkéje (felsorolva).

Szövetkezetek száma és jellege (névszerint).

Iparosok szakma és foglalkozási ágak szerint.

Albóvári tejszövetkezet.

Vörményes 10, avtatósz, ars 4, barbély 4, bográi 1, horvát, másáros 2.

Van-e a községben ipartestület?

Nincs.

11. Gyárak, ipartelepek és azok átlagos nagysága (hajtóerő és munkáslétszám szerint felsorolva).

Van 1-2 munkást. foglalkoztató foglalkoztató-hemence.

Az illetékes iparfelügyelőség székhelye és távolsága:

Szekszárd 10 km.

Ker. munkásbiztosító pénztár székhelye és távolsága:

Szekszárd 13 km.

12. Magánkezelésben álló közművek:

Közvilágítás, jéggyár stb.

13. Bányák száma és jellege.

Állandó bányüzem nagysága, hajtóerő és munkáslétszám szerint.

14. Háziipar és annak jellege.

A szövetek fehérneműjüket maguk készítik, a nőmunkások lábbelijüket készíthetik maguk páncsán.

V. Községi vagyon és háztartás.

1. A község tulajdonát képező középületek és helyiségek száma.

Hivatalos célokat szolgáló épületek (jegyzői, orvosi, tanítói lakás: a házak, a lakások és azok lakrészeinek száma).

A körjegyzői, körorvosi lakás, a székhely község vagy a községek közös tulajdona-e (csak székhely községben töltendő ki)?

2. A község tulajdonát alkotó ingatlan vagyon

..... kat. hold szántó és rét, ...

..... legelő, ... kat. hold erdő,

egyéb .....

Mennyit kezel házilag, haszonbérileg, kishaszonbérletben?

Jegyzők és alkalmazottak földjavadalma (az állások szerint felsorolva). Mily kiterjedésű.

10. khold I. jegyző javadalma.

Melyek a lakosság hasznára szolgáló ingatlanok (legelő, erdő, kavics, homokbánya stb.)

Községi közüzemek (a község tulajdonában) világító és vízművek stb.

3. Egyéb vagyon és értékek. Hasznos jogok. Községi takarékpénztár. Községi kocsma stb.

4. A községre kivetett egyenes adók összege:

Földadó ..... 3857 K 48 f. Házadó ..... 3738 K

75 f. Ált. kereseti adó ..... 1353 K 40 f. Tár-

sulati adó ..... K ..... f. Vagyon- és jöv.

adó ..... 1035 K 50 f.

5. Fel nem sorolt más községi és közjöveldelmek.

Port és hűségnyújtási adó és vadászati hasznok jövedelme.

VI. Mily feladatok megoldása volna a legszükségesebb a községben?

Telefon, posta, távíroda, iskola, vasúti állomás, körorvosi székhely létesítése, állatorvos, alsónemű, az alsónemű szálkái utaknak kiépítése, a község többi utcáinak kiépítése, bikaistálló építés, birkavetélő építés, uccai ántörő kőorvó bevezetése, nemű szőlőves, uccai villanyvilágítás stb. ról.

A község pecsétjének lenyomata:

Alsónemű, 1925. nov. 15.

Talabics István
Községi (kör-) jegyző.